

KÖZMŰVELŐDÉS.

Az erdélyi róm. kath irodalmi társulat heti közlönye.

MEGJELENIK MINDEN SZOMBATON.

Előfizetési díj:	
Egész evre	4 frt.
Félévre	2 -
Ne gyedévre	1 -

A társulat minden rendű tagjai
a lapot tagdíjaikért kapják.

Kéziratok nem adatnak vissza.

A lap szellemi részét illető cikkek a szerkesztőségnek, az előfizetési pénzek a pénztárnoknál —, az esetleges reklamációk pedig a kiadóhivataltalnak küldendők.

MAGYAROK IMÁJA.

Egy ezredér . . . s még most is élünk!
Egy ezredér . . . s még áll honunk!
Nagy Isten, oh ébren vagyunk-e,
Avagy talán csak álmodunk?

Nagy nemzetek rég elpihentek,
A szörnyű vész rájuk talált . . .
S idegenben — mi elkerültük
A bőszi vihart, örök halált!

Mi, az árva, az elhagyottak! —
Nem volt, ki ránk tekintene;
Egyedül csak Te, nem hagyál el,
Magyarok áldott Istene!

Te hoztál fel Kárpátainkra
Hirdetni végtelen neved
S mi nem lettünk hálátlanokká, —
Hisz' a magyar szív nem feled.

Béke csendjén s a harezi lángban
Szárnyára vett a honfi dal, —
Belgrád alatt, Budának ormán
Nevedbe' jött a diadal.

S midőn sir szélén állt e nemzet,
Nem engedéd meghalni ott, —
Sajó, Mohács halotti gyásza
Ujabb örömré változott.

Európa felett ha zúgtak
Villámtól égő fellegek:
Hitet, muzsát a végesapától
Hatalmas kardunk vélte meg.

A kontalan keblünkre hajlott,
Felénk rohant az üldözött
S mi földet adtunk mindeniknek,
Hazát — szük bérceink között.

Szívünk mint nap — csak másnak égett,
Másokért kelle vérzeni.
Oh jertek hát, bámuljatok meg
Nyugatnak büszke népei!

Jertek közös nagy áldozatra, —
Hogy hazátok el nem vesszét
S az Eg fenntartott számatokra
Egy hős, maroknyi nemzetet.

Az egyesek, ha sirba térnek
S a föld felettük elsimul:
Unokáikban újra élnek,
Hantjuk felett a fény kigyul;

De hogya a forgó enyészét
Temető egy nemzetnek ás:
Oh akkor annak vége, vége . . .
Számára nincs feltámadás!

Végy hát kegyelbe boldog Isten,
Ne hagyj elveszni nemzetünk,
Vezess át sok-sok ezredéven,
Örök életet adj nekünk!

Gyulafehérvár 1896. május 9.

Fejér Gerő.

Ezer év.

Nagy államok keletkeztek, hatalmas országok buktak el ezer év alatt. Geuserich, Atilla, Odoaker, Theodorik, Alboin, Árpád a középkor elején a legnagyobb államalkotók, s azok nevéükön kívül csak pusztításaik emlékért hagyták hátra, népeiknek nyoma sincs, sőt egyik-másikról azt sem lehet biztosan tudni miféle nemzetek voltak; csak Árpád hazája áll, csak az ő nemzete él.

Kik vették körül ezer éve a magyart? Eilen-ségei voltak mindannyian, s az ősök rabló kalandjai nem csak félelmet támasztottak, de gyűlöletet is szítottak ellenük. A két császár népeit szétverték, tartományukat sokáig pusztíták ugyan, de Henrik és Ottó megtalálták az Achilles sarkot, s a magyar nép itt lakott elődeinek a göthnek, hunnak, avarnak sorsára jut, ha Isten megmentőt nem támaszt köztük. Szt. István volt, ki biztos alapra helyezte az államot midőn a keresztény vallás elveire építte azt.

Magyarország fennállását, nemzetünk ezer éves multját egyedül annak köszönhetjük, hogy életét a katolikus egyházhoz fűzte, mely „az örökké valóság sziklájára támaszkodva szemléli a népek, birodalmak és trónok fölmerülését és megsemmisülését.“ Mert a történelem a mienküél fényesebb, nagyobb és hatalmasabb államok alakulásáról is beszél. Ime az arab uralom, mely meteorként ragyogott a tudomány és művészet égén, midőn Európa népei a tudatlanság sötétségében tévelyegtek. Az egyház legnagyobb tudósai az arabok egyetemeit látogatták, tőlük koldukták a latin és germán népek ismereteiket, s már rég csak a történelem említi, hogy ők is voltak Európában.

1288-ban Ozman Kis-Azsiában egy hercegecskét kap s az elvetett mustármag a görög birodalom rovására folyton fejlődik, s később annak romjain európai hatalmasság lesz. Az oly rettegett ozman birodalom három világrészre terjeszté ki uralmát, fél Európa rettegésének állandó tárgyát képezte, de már keletkezése negyedszázados fordulóján csapás csapásra zudult, veszteség veszteséget ért s ma világrészünk „beteg emberévé“ lett.

Erő, nagyság, tudomány, művészet, hatalom tekintetében sok ország multa fölül, de tartósságra nézve egy sem állhatja ki a versenyt, mert létének már második századában biztos alapokon pihent. A német erőszak, a görög ármány többször és különféle módokon kísérle meg elrabolni függetlenséget, de törekvése mindig hajótörést szenvedett azoknak állhatatos kitartásán, kiket az egyház mindig legbuzgóbb hívői közé számlált.

A magyar nemzetnek dicsőbb korszakai, fényesebb századai is voltak a mostaniaknál. Nagy Lajos lángbuzgalma, ki a kereszténység ügyében kifejtett tevékenysége miatt az „egyház zászlóartója“ címet érdemlé ki, a jólétnek és a nemzeti egységnek rég nem ismert magaslatára emelé az országot, s hogy egy Hunyadi Mátyás honszerelme mily fényt árasztta szét, csak az utána következő gyász és sötétség keretében tudjuk kellőleg méltányolni.

A Mindenható, ki nek keze szövö a világtörténelem elragadó szép és változatos szönyegét, különösen két európai nemzet életében mutatá meg, hogy büneinkért sujt, de a megtérés után újra felemel s halottaiból országot és nemzetet támaszt fel újra. E két nemzet a spanyol és a magyar.

Mindkettő hű fia az egyháznak, egy ideig buzgó és odaadó, lelkes vezéreinek intő példáit hiven követi, de lassankint letér a helyes útról, őseinek buzgalma és kitartása elveszítette vonzó erejét, egész társadalmuk alapjában kezd ingadozni, a legromlottabb elemek kerülnek felszínre, s bekövetkezik a büntetés: az elbukás.

Spanyolországot tönkre teszi 711, a kereszt uralmát megszünteti a félhold, a nemzet az éjszaki rengeteg erdők közé menekül, s szép hazája földjén megalakul az arab uralom. A Pyrenei hegyeken jóval túl ragyogott a szellemi fény, a tudomány és művészet hallhatatlan remekei, de a spanyol csak a félhold csillogását látta, s szemeibe könyek toltak. Hazája dicső multjának képe, s a rákövetkező gyász megtermé a magába szállásnak és bünbánatnak oly fokát, mely az isteni irgalmat felkeltve a hősök oly korát állítá elő, mely a középkor végén az arab uralom végleges megdőlését eredményezé s a spanyol királyság felemelkedésének és nagyságának alapját veté meg.

Midőn a félhold Európa ezen részén nyugovóra indul, keleten mind hatalmasabb és erőteljesebb léptekkel halad előre, s midőn amott letűnt, itt akkor közeledett a zenith felé. A török csapatokat választá ki az Úr népünk ostorául s a fiainak bünei miatt elkorhadt haza Mohácsnál elbukott.

A spanyol nemzet lovagjai, vitézei és martirjai a fél hold tünező korában támadnak, mi náluk a hősök kora a haza sülyedésének időszakát világitja meg.

Forgassuk a történelem lapjait s vonjuk le belőle a tanúságot. Mi öntötte az erőt és kitartást a nagy Hunyadi karjába? A vallás és a haza. Megvédeni a kereszténységet a pogány dulásától, a hazát az ellenség pusztításai ellen: ez volt célja és

buzdítója. Mi adta meg a hősi elszántságot, mi oltotta a Losonciak, Szondiak és Zrinyiek keblébe a halálmegevetést? A kereszténység és haza védelme. Az a tudat, hogy ők midőn éltük feláldozásával verik vissza a vallás ellen támadókat, egy sorba állíthatók a martirokkal, kik vértükkel tettek bizony-ságot hitükről.

A hazaszeretet oltárán égő lángot mindig a keresztény vallás iránt való lelkesülés szent olaja táplálta.

Egyesek lángbuzgalma nem tartóztathatja fel az áradatot, hazánk elbukik, de bukását bünbánat és ezt feltámadás követte.

A kereszténység ügye elbukott nálunk is; ellenségeink diadalmaskodnak fölöttünk, de ne csüggedjünk! Ki erőt adott a Hunyadiak karjába, hősiességet szívükbe, Ki az ékeszólás mézét öntötte e! Pázmány ajkain: az az Erő megvéd minket is. A hol legnagyobb a veszély, legközelebb az Isten, s hazánk léte és feunállása egyedül az isteni Gondviselés műve.

Hazám! míg fiaidban és lányaidban a kereszténység elveihez való ragaszkodás és buzgóság él, míg a hazaszeretet oltárának lángját gondos kezek őrzik: addig élsz, nagygyá és hatalmassá lész s magadra fogod vonni újra a világ csodálását és tiszteletét.

Csiky M.

Az egyházi népének istentisztelet alatt.

Irta: *Tornyay Ferenc.*
(Folytatás.)

A ki a népének rendezésével foglalkozott, csak az tudja, hogy mily borzasztó munkával és fáradsággal jár egy kénye-kegye kényelme és félszeg szokása szerint éneklő hívőseeret csak megközelítőleg is arra tanítani, hogy egyen letesen, nem, pedig a szokásos húzavonában s lanyhán énekeljen. S ha ezt a tanító el is éri, hol vannak még ama kellékek, melyek kellemessé, megbalghathatóvá teszik az ily éneket? — Ezek olyan kellékek, melyeket felnőtteknél soha sem ér el, még a legkitartóbb vasszorgalom — sem évekig tartó fáradság mellett. Másoktól hallottam, de magam is meggyőződhettem arról, hogy jó, szép népéneket létrehozni sokkal nehezebb, mint a legjobb műéneket meghonosítani. Ez utóbbira az ember kiválasztja azokat, kik alkalmasoknak, tanulékonyaknak látszanak — s némi fáradság után meg-láthatja munkája eredményét. Magam próbáltam, hogy egy-két év alatt nagyon is szép s kielégítő eredményt lehet felmutatni. Ellenben a nép énekeiben, hol minden rikácsoló, kiabáló s kirívó hang bátran érvényre juthat, rendet csinálni, javítani kimondhatatlan nehézség. Ki képes egy községben, hol csak két háromszázan is énekelnek, mindenki saját természetes vagy felvett hibás szokása szerint, — mondom ki képes oly helyt minden egyest folyton figyelemmel kísérni,

hibáját megróni, helyreigazítani, tanítani stb? — Ha pedig ez nem történik, a régienél marad a dolog.

Tagadhatlan dolog az, hogy a németek e tekintetben előbbre vannak nálunknál, kivált a legújabb időben, a midőn a népének művelésére nagy áldozatokat hoztak az egyes német egyházmegyékben.

Németországban, Ausztriában különféle helyeken, városokban, falvakban hallottam egyházi népéneket, — s mondhatom: sok hiányzott a helyességéből, jóságából. Magyarországon csak egy helyet említek, Eger városát, mint Magyarországon dívatos egyházi népének szülőhelyét. Oly rosszul énekel ott a nép, hogy minden kedve elmegyzen az embernek nemcsak a népénektől, de még az istentisztelettől is, a mely alatt énekelnek. Hát azután széles Magyarhon többi helyein?!

S feltéve, hogy a hívők közt 40—50 jól, meglehetősen jól énekel, de közbe kiált egy éles vagy bőgő hang s elcsufit mindent! Merészkedjek pedig valaki az illetőt, ki erős, kirívó hangjának szépségéről a legtökeletesebben meg van győződve figyelmeztetni, vagy hallgatásra felszólítani No Uram, el ne hagyj akkor!

Sok helyen a deákságot hallottam énekelni népénekeket, az úgynövezett deákmissé alatt. Szébben énekelnek e fiatalok, mint a nép, az igaz! De egészen véve a dolgot, ez sem más, miot egy versenykiabálás, a melyben minden deák a párvistától kezdve egészen a „bassus-t“ erőltető nyolcad osztályosig, saját bangját akarja érvényre juttatni, fitogtatni.

Akárhány okot s tapasztalati igazságot lehetne még felsorolni, a melyekből kézzelfogható módon meggyőződhetik az ember, hogy százszor nehezebb csak megközelítőleg jó népéneket megteremteni, mint jó műéneket. Persze, ha valaki szépek tartja már azon éneket is, a melyet p. o. vagy egy kántor eszközöl egy sereg iskolás gyermekkel, a kikkel egy néhány magyar mise vagy más az istentiszteletre alkalmas éneket bemagoltatott s velük egyik vasárnapon, úgy mint a másikon elénkelteti anélkül, hogy észrevénné, hogy az éretlen gyermekek minden ész és izlés és értelem nélkül kiabálnak és megelégszik az illető kántor egybangu, simplex orgonakiséretével, akkor igen könnyűnek látszik a népének behozatala, művelése (?), ha ilyennek nevezhető. De az ilyenről azt mondom, hogy soha még fogalma sem volt a népének kellékeiről, a jó, szép egyházi népénekről. Pedig ily egyénekek nem egyvel, hanem százával találkozik az ember, nemesak a kántorok vagy orgonisták, hanem a lelkészek közül is, kiknek magasabb igényük nincsen, mert hát: „ignoti nulla cupido“ kik észre nem veszik azt, hogy hazánkban az egyházi népének minden kritikan alól áll, s mindent, de minden szépséget, jóságot, helyességet, szövegben sokszor minden helyes értelmet, minden dogmatikai alapot stb. nélkülöz.

Kisebb községekben, hol egy képzett, izléssel és zenei érzékkel bíró kántor-tanító nem resteli a fáradságot a vezetése alatt álló gyermekeket egyszersmind az egyházi éneken is tanítani, kinek módjában áll talán a felnőttek énekeibe is beleszólni, őket figyelmeztetni, javítani stb. ott nem mondom, hogy teljes lehetetlen jó népéneket létrehozni. De vegyük a nagy községeket és a városokat, hol az egyházi ének taníttatása rendkívüli nehézségekkel jár, kivált a mai

iskolai rendszerek mellett, s hol a legkülönfélébb elemekből álló templomlátogatók akár tudnak énekelni akár nem, akár ismerik az éneket akár nem, mégis csak énekelnek, ott azután a nép éneklése oly zürzavarrá, sokszor oly fülhasogató környékállássá fajul, hogy az ember reá sem ismerhet becsületesen a melodiára s legjobb akarata mellett is ki kell, hogy zökkenjen átátosságából, a midőn látja, hogy az ilyen istentisztelet nem Isten nagyobb dicsőségére, sem az áhitat előmozdítására szolgál, ellenkezőleg mindkettőnek vonására van.

Alapvető a népénekél az, hogy mindenki énekelhet kénye-kedve szerint, öregje aroja a hívőknek, kivétel nélkül, akár ért hozzá akár nem. Hisz, mi a jó előadásában, vagy hangon és ennek tisztaságában „minus“, majd kipótolja a kiabálás, vagy plane „bögés.“ A hiuság, mely az ére és esengő hangú fiatalágnál féltékenységet kelt, hogy rikácsoló hangszerveiket kebelrázó koronikálásban agyounkinozák és hogy 60—70 éves agy legények s férfiak tremulázó és akadozó torokhangjukat belezavarják a közös énekbe; — és az ilyen éneklésről azután azt mondják nálunk: „ez tessen Isten dicsérni teljes szívből, teljes lélekből, és teljes erőből.“

„Quantum potes, tantum aude“ mondta már erre akár-bány yriegyen: de azt hiszem, sokkal jobb hallgatni mint sem rossz énekkel, nem tudással érvényt szerezni Aqa szót Tamás buzdító szavainak. Persze, oly embernek, ki vagy finomabb érzékű vagy olyan leirt ideget csigázó népénekhez nem szokott, minden hája szála égnek marad.

Ha népünknek e tekintetbeni izléstelenségét és érzéketlenségét vesszük, még azt kell mondannk, hogy az oly elfajult éneklés, mint fentebb említve volt, nem is a legnagyobb baj a dologban. Néptünk egyszerűen hozza szokott, ha jól, ha rosszul énekel, az neki mindegy, fel sem tűnik, jobbat ritkán hallott, jobbra nem tanították, nem szoktatták, fülét tebat nem sérti, sem idegeit nem bántja, mégkevésbé lelkiismeretét. Volt alkalmam akárbányasor már meggyőződhetni arról, hogy valósgagos „macskazene“ mély meghatottságot idézett elő a közönséges népben. Aztán nyilvános titok az, hogy a nép kántor választások alkalmával bizony csak kiválasztja azt, ki legnagyobb tud énekelni, illetőleg — kiabálni! Oly tény ez, melyet már akárbány plébános és egyházközség megsinlett. Mert hát utóvégre is, nem a pap, hanem az egyházközség fizeti a kántort. — ugy mondják

A legnagyobb baj a dologban csak az marad, s ezt tagadni nem lehet — hogy a folytonos éneklés a nép nyelvén, ennek elősegítése különféle a honi nyelven gyártott egyházi énekek által, vagy pedig egyedüli tanítatása által a tanítóképezdekben, a latin éneket lassan-lassan kiszorította helyéből, kiszorítva egyszersmind ezzel a vele karonfogva járó szívből fakadó imádságot is az istentisztelet alatt, a mely imádság nélkül lelkiépülés, a lelkiekben való gyarapodás, az erkölcsiségben való tökélyesedés, szóval: a tökéletességben való előhaladás épensége' lehetetlen.

Szegény népünknek, mely egész héten keresztül dolgozik, nincs ideje, hogy elmélkedjék. Ehhez lelki összeszedettség, hogy ugy mondják — szükségeltetik. Erre pedig csak vasár- és ünnepnapokon van egy kis ideje és alkalma az istentisztelet alatt.

Itt elmélkedhetnék még vallásunk legmagasztosabb titkai-

ról, s imádkozhatnék lelkihasználással. Azonban itt nem imádkozik, mert énekel, folytonosan csak énekel.

Nem imádságos könyvét, de igenis énekes könyvét forgatja, ez képezi összes mindenségét, mely énekes könyv azonban koránsem pótolja ama célszerű oktatásokat, elmélkedéseket, az istentisztelet körüli felvilágosításokat és tanításokat, melyeket jó imádságos könyvekben mindég fellelhetünk, a melyek a közönséges embernek elkerülhetetlenül szükségesek, egyes dolgok és pontok megértésére, saját lelki épülésére, átátosságának, jámbor érzelmeinek felgerjesztése végett.

A folytonos egyenlő, a folytonos egy és ugyanaz a népekben unalmassá teszi az istentiszteletet, főkép a fiatal-ság előtt, mely a változatosságot szereti mindenben, és azt eszközi, hogy templomaink valamiképp még frequentáltak az asszonyi népség által, de a férfi nemzedék a legtöbb helyen és a legtöbbször távol marad. Már pedig, hogy ez nagy baj, — senki nem tagadhatja.

A nép, kellő időben nem figyelmeztetve, s nem oktatva, hanem igenis még megerősítve ezen épenséggel az az egyház által tiltott szokásában: hogy az istentisztelet alatt saját nyelvén énekeljen, just formált már belőle és formál még mindég úgy, hogy sok helyen már sem egyházi rendelet, sem az illető egyházi előljáró a mérvadó az istentisztelet körül, hanem — a nép!

E nép pedig, a mely — mint sajnoson akárbány plébános észrevehette már — felvilágosulatlanságában bitorolt jogaihoz makacsul ragaszkodik, épen oly értelmetlen módon protestans jellegűvé teszi a katolicizmus magasztos istentiszteletét, s ennek Krisztustól leszármazó papi jellege fölött, a szó szoros értelmében élénelki a „circumderunt me“-t. Mert a sok honi nyelven tartott istentisztelet alkalmával a pap is csak ugy tűnik fel az oltár előtt, mint egy a sok közül, a helyett, hogy szentelése, ordinatiojánál fogva olyannak tekintetnek, ki Krisztus Jézus személyét képviselve a népnek közvetítője a mennyei Atya előtt.

S tán épen a szomorú gyakorlati igazság vagy jobban mondva áthágása az egyházi parancsnak, — melyet azonban a nép nem tart annak — sok tekintetben nem megvetendő oka ama mozgalmaknak, melyek az anyanyelv behozatalát célozzák a liturgiába! —

Senki sem fogja elvitatni azt, hogy oly helytelen szokásoknak, melyeknek az istentiszteletre oly rendkívüli gyászos befolyásuk van, és a melyek azt a szó szoros értelmében kivétkeztetik magasztos jellegéből, — elejét kell venni, azok megszüntetésére kell törekedni. Ez pedig másképp nem történhetik, mint ha arra tanítjuk a népet, hogy az istentisztelet alatt legelőszőr is és mindenek előtt imádkozzék, imádkozzék ama szóbeli imádkozással, mely csak helylyel közszel váltakozik az énekkel. Meg kell értetni a néppel azt is, hogy istentisztelet magasztossága, szentsége azt is kívánja, hogy nem mindenki, hanem csak azok énekeljenek, a kik erre bivatva vannak, vagy előleges tanulás után erre alkalmasokká lettek.

Ily, az egyházi törvényeknek megfelelő éneklésre pedig legelső sorban az iskolás gyermekek alkalmasok. Ezekkel lehet leghamarább sikert felmutatni. Tudok eseteket, hogy egyik másik buzgó kántor vagy pap annyira vitte ily iskolás gyermekekkel, hogy ezekkel nemcsak az aya nyelven énekeltetett szépen s jól, hanem még jobban s szebben latinul-

Ez pedig bingos megczafolása ama mentegetőző állításnak, melyet az ember akárhány kántor szájából hallhat, hogy nem tuduk „Gregorianum“ ot énekelni, mert nem értem a latin nyelvet. Azt hiszem, a latin nyelvet érteni épenséggel nem szükséges, mert hisz a kis iskolás gyermek sem érti; csak jól és helyesen értsen valaki a latin olvasáshoz! Azután még, ha p. o. az egész Missale különféle és a napok szerint váltakozó Introitus-airól, Gradualé-iról, Offertorium-airól stb. volna szó, ezeknek helyes énekléséről!? De hát ennyit nem kívánnak az egyes kántoroktól amugy sem! Az anyaszentegyház e tekintetben sem követel tulságost, hanem megengedi, hogy a szent mise ezen említett részei recitáltassanak,¹⁾ tudva azt, hogy ezek jó énekléséhez a latin nyelv mélyebb ismerete elkerülhetetlenül szükségesek kellek, kivált midőn az énekes önmagára van hagyatva, nem lévén, ki neki az egyes Introitusok, Gradualék stb. értelmét megmagyarázza s őt a textust megillető előadásra tanítsa. — De hogy valaki a nagy mise állandó és változatlan részeit, mint ezeket az Ordinarium missae tartalmazza: a Kyrie-t, Gloria-t, Credo-t, Sanctus t Benedictus t és Agnus Dei-t a Responsoriumokkal együtt jól s helyesen el tudja énekelni, ahhoz nem kívántatik sem valami nagy latin tudomány, sem valami nagy virtuozitás az orgonajátékban és énekekben. Csak kellő jóakarát, buzóság és szorgalom, karöltve az anyaszentegyház rendeleteinek ismeretével legyen meg úgyszintén egy kis engedelmesség, akkor semmi baj. Ily tulajdonokkal nem lesz nehéz magát némi nehézségeken túltenni. Azonkívül nincs bírány már manapság a kellő segédeszközökben sem. Az anyaszentegyház liturgikus énekeit nyomtatásban kiadta csak a legújabb időben, s igazán jutányos áron lehet e könyvekhez jutni.²⁾ Sőt ezen liturgikus énekekhez még az orgonakíséretnek sem hiányzanak. A német Caecilien-Verein egyes nagynevű térftai: Witt, Hanisch, Haller, Piel stb. erről is gondoskodtak. (A Graduale Romanum és Vesperale Romanum dallamai orgonakísérettel, compositum et redactum a Fr. X. Habert et Jos. Hanisch; ára 5 frt 50 kr. Organum ad Ordinarium Missae edidit Fr. X. Witt; ára 1 frt 70 kr.)

Pedig azt állítani, hogy a mi kántoraink nem képesek a nagy mise említett choralis részeit becsületesen betanulni, annyi volna, mint föltek minden képességet elvitatni.

(Folyt. köv.)

T Á R C A.

Az első szemeszterben.

(Folytatás.)

Bakesi barátunkat valahogyan felébresztették s gyanús léptekkel iparkodtak felfelé a „Pannonia“ harmadik emeletére, hogy Aladárt szobájába kísérvék.

1) Decr. S. R. C. 1874 sept. 11. „Abusus quod in Missis cum cantu praeremittatur cantus Introitus etc . . . tollatur; sed . . . Decr. S. R. C. 1848 jul. 22: Si partes officii vel Missae omittantur . . . tum sub missa voce dicenda . . . etc.

2) Ezen igazán szükséges, úgyszólván minden kath. templomban nélkülözhetetlen könyvek: a „Graduale Romanum“ Compendium Antiphonarii, Vesperale Romanum folio kiadásban épen úgy mint nyolcadrét alakban Regensburg-ban Pustet Frigyes könyvkereskedésében kaphatók, még pedig a róm. sz. székeltől egyedül approbált (1867) kiadásban.

„Melyik szám alatt lakol? kérde a gróf.

„Tudja a kő,“ dadogá Aladár.

Összejártak a három irány felé vezető nagy folyosót. Végre egy nyitott szoba előtt állapodtak meg, melyből Bodor teljesen felöltözködve lépett ki. Amint végig nézett az elázott s jobbra balra dülledező kompánián, fájdalmas mosoly vonult végig arcán. Karon fogta Fenyőt s bevitte a szobába.

„Azt hittem,“ mondá a gróf, „hogy Bodor úr már rég alszik. Fenyő barátja nem igen bírja még a pezsgőt; majd belejő.“

„Nem szeretném a javát, ha azt kívánnám, hogy a pezsgőzésbe belejőjön — telelé szárazon Bodor. „És egyáltalán, gróf úr, semminemű köszönetet sem tudok önnek mondani, hogy Fenyő barátom egyetemi életének első estvéjén már holtrészeg.“

„Pardon, már késő az idő. Jó éjt!“ s a gróf megindult.

„Jó reggelt, gróf úr!“

„Ah, jó reggelt, pardon“ s fűtyörészve ment a gróf a lépcsőkön lefelé; Bakesi várakozott reá.

Bodor nem tudta, hogy mit kezdjen Aladárral. Mereven és teljesen mozdulatlanul feküdt az ágyon. A friss víz csak nem árt — gondolá magában s egy fél kancsó vizet Aladár fejére öntött. És csakugyan, Aladár föleszmélt.

„Esik eső karikára“, kezdé alig érthetően dudolni.

„Esik bizony s te oly részeg vagy, hogy esel el. Szégyeld meg magad, Aladár! Az első szemeszterben az első napon már részeg vagy;“ lassan vetkőztetni kezdé.

Végre Aladárt befektette az ágyba s ő maga is lefeküdt. „Részegséggel kezdődik az egyetemi szabadság; vajjon mivel fog végződni?“ sobajtott fel Bodor. A villamos lámpát lecsavarta, mire mély sötétség állott be.

Már reggeli tíz óra felé járt az idő, midőn Fenyő felébredt s mámoros tekintettel nézett maga körül. Bodor nagy léptekkel sétált fel s alá a szobában.

„Végre valahára!“ mondá Bodor.

Aladár nem felelt, csak szeméit mereszté Bodorra.

„Tudod e, hogy tegnap — helyesebben szólva — ma hogyan viselted magad? Teljesen részeg voltál.“

„En?“

„Igenis, te! részeg, talán részegebb, mint a közmondásos kefekötő. Az egyetemi életnek ünnepélyes venisanteje ez! Szegény, jó anyád, ba látott volna.“

„Hallgass,“ kiáltá indulatosan Aladár. „Már elmúlt, ismét jözan vagyok s anyám nem látott. Könnyű neked prédikálni. Felkelsz az asztaltól s ott hagysz azokkal a részeges . . .“

„A gróf egészen józau volt, midőn felhoozt,“ szakitá félbe Bodor.

„Midőn felhoozt — engem?“ Szégyenpir horitá el Fenyő arcát.

„Látod-e,“ mondá komolyan Bodor, „hová visz a könynyelműség?! S te volnaál az a Fenyő Aladár, az a bíres zenész, az az elismert költő, az a teljesen ideális Fenyő, a kit mindeu jóra való ember tisztelt, becsült s valósággal becézett? S az a Fenyő két korhelynek szellemzégény társaságában leiszsza magát, nyolcra leiszsza magát, hogy a végén azt sem tudja, fiú-e vagy leány?“

„Az Istenre kérek, ne gyötörj!” kiáltá Fenyő. „Annál inkább fáj ez, minél inkább erzem, hogy igazad van,” s keservesen kezdett zokogni.

Bodort szájalom érzete hatotta át. „Azért Aladár, el ne estggedj! Hiszen nem oly nagy a baj. Tudod-e mit mond a közmondás? A ki sohse volt részeg . . .”

„Tudom,” szakítá félbe Fenyő. „A ki sohse volt részeg, az nem becsületes ember; de azt is tudom, hogy nem mindenki becsületes ember, a ki részeg volt. Te vóttál-e valaha részeg s mindenki miért tart mégis becsületes embernek? Hanem, hadd el; ez az első, de egyúttal az utolsó volt.”

„Helyes. Ez férfias beszéd. Most öltözködjél fel s menjünk reggelizni.”

Csakhamar az étteremben voltak.

KISEBB KÖZLEMÉNYEK.

Milleniumi ünnepek.

Elnémult a politikai harcok torzsalkodása egy két napra, s helyébe léptek a lettűn ezeréves napjain való elmerengés s a jövőbe való pillantás ünnepies órái.

Politika, irodalom, társadalom, egyesek mind az ezredév hatását mutatják.

A fontos tény, a Magyarország ezeréves uralkodását törvénybe iktatta a nemzet s világra szóló ünnepekkel adja hírül a népek nagy családjának. Ez ünnepek első hete *május* 2-án vette kezdetét az országos kiállítás megnyitásával.

Maga felséges urunk I. Ferenc József, oldalán a gyászba öltözött felséges asszonyával, Magyarország királynéjával, a királyi család nagyszámú tagjai jelenlétében nyitotta meg az ezredéves kiállítást.

A kiállítás megnyitásán jelen voltak *Locatelli* a pápai nuncius helyettese, a hatalmak nagykövetei, consulai, a német, olasz, francia hadsereg uniformisai, a közös és osztrák miniszterek; a magyar főpapság, a törvényhozás, arisztokrácia, törvényhatóságok, a tud. akadémia, a többi tudományos irodalmi egyesületek képviselői.

A királyt *Dániel* Ernő kereskedelmi miniszter üdvözölte s kérte ő felségét, hogy a legmagasabb védnöksége alatt álló kiállítást megnyitottnak nyilvánítani méltóztassék; mire ő felsége felolvasta melegségtől áthatott válaszát, melyben egyebek között a következőket mondotta: Ezen kiállítás tanúsítani fogja, hogy habár a politikai küzdő téren sokan különböző és eltérő utakat választanak s hazafias érzelmeik érvényesítésére — a magyar szent korona iránt való hűségben . . . az ország javának és dicsőségének előmozdításánál, a hazának minden polgárát egyesítve és teljes egyetértésben találjuk.

Öszintén kívánom, hogy eme összhang és testvéries egyetértés terjedjen ki áldáshozólag mind arra, mi szeretett Magyarországom boldogítására és jövőjének biztosítására szolgálhat . . . kérvén az Istent, hallgassa meg esedezésünket s kísérje áldásával és oltalmával e kiállítást, a melyet ezennel megnyitottnak nyilvánítottuk. Ezután következett a kiállítás részletes megtekintése s este diszelszólás az operában.

Volt fény, volt csillogás, volt tricolor, volt zengő érc

és pengő cimbalom, de igazán lélek emelő, igazán impozáns jelenet csak egy volt a *május* 3-iki Tedeum és a primás beszéde.

Emléktől álljon itt az egész!

Elhangzott a hálaének ajkainkról, király és nemzet együttesen borult le előtte: Mindenható Isten, kinek tekintete ronthat és teremthet száz világot; előtte Örökkévaló, kinek szemében ezer év anyyi, mint a tegnap; előtte: Jóságos Atyánk, ki bár vétkeink miatt büntető kezddel sújtottál, — érenyeinkért áldásoddal is boldogítottál.

Felséges Uram! Felséges Asszonyom! Nemzetem!

Ezeréves létünk határkövénél állunk, melynek egyik oldalán arany- és vérbettkéssel vannak felírva a mult eseményei: a másik oldal a beláthatatlan jövő számára üresen áll.

Olvastad e Nemzetem: mennyi öröm és bánat, dicsőség és gyász, jólet és szenvedés, harci diadal és csatavesztés, összetartás és pártviszály váltakoznak ezeréves multadban? Olvastad e, hogy nemztünk, bár néhány évtized alatt e házát megszerezte, mégis külföldre tör, sok vért ontva maga is vérzik és két nagy vereség után kétségtelenül a hunok és avarok sorsára jut, ha csak vértől párolgó fegyverrel a béke tejedelmé előtt le nem teszi és a kereszténységet fel nem veszi.

Kard foglalta el, Kereszt tartotta fenn e hazát.

Nemztünk a kereszténység felvétele által belép ugyan az európai népcsaládba, de nem olvad be; tejedelmé a kor intézményei szeriut nem lesz alárendeltje, — bihérese a római császárnak, hanem a pápától nyert koronával megkoronázta, mindekitől független és önálló királyságot alkot. E korona hatalmas ad a királynak és tekintélyét külről emeli, de bensőleg, lelkiismeretében megköti, mert az alkotmány megtartására kötelezi.

Szent koronánk e szerint mint védő cherub lebeg király és nemzet felett, mindegyiknek jelezve kötelességeit, mindkettőnek biztosítva kölcsönös jogait.

Igy született újra a százéves Magyarország a keresztény hit fében. Ez esemény nemztünk sorsának fordulópontja, a trón támasza, szabadságunk biztosítóka, fénykor-szakaink forrása, megpróbáltatásunk erőssége, létünk alapköve.

Mivé létünk volna e nélkül? Azok a viharok, melyek fölöttünk elvonultak, számban nagyobb, erőben hatalmasabb nemzeteket is elpusztítottak volna!

Hisz óriási hatalmak hányzort zudították reánk hadaikat? Később századokon át testünkkel fogtuk fel a Nyugat ellen intézett támadásokat, melyek alatt templomaink, iskoláink, városaink, falvaink elhamvadtak, testvéreink száz-ezrenként fogságba hurcoltattak: és ezen vészteljes időszakban még saját magunkkal is küzdöttünk életre, halálra.

Ha mindezeket csak futólag olvasod nemzetem, el kell ismerned, hogy Isten erős keze tartott fenn. Miért tartott fenn? Mert azoknak — egyeseknek úgy, mint nemzeteknek, kik őt mint atyjukat tisztelik — hosszú életem ad.

Megdöbbenve olvasom a szent könyvben a következő fenyegetést. „Az Úr megveri és kitépi Izraelt a jó földről, melyet atyáink adott és elszórja őket, ha nem tisztelik őt.”

Nemztünknek volt sok bűne, de volt egy nagy érenye, hogy Istent nem tagadta meg soha — tisztelétét törvénykönyvébe igtatta.

Fentartott Isten azért is, mert sok pártfogónk volt az égben.

Nincs nemzet, melynek uralkodó családjá anyyi szentet számlálna, mint maga az Arpádház.

Leghatalmasabb közbenjárónk volt mégis a mi Nagy-asszonyunk, kinek alakját zászlóinkra bimeztük, pénzeinkre vertük, tisztelétét, szeretetét versekben zengedztük.

Midőn bűneink sokasága miatt magához az Úrhoz folyamodni féltünk, veszély idején százezrek, milliók ajkán hangzott fel az ének:

Boldogasszony Anyánk,
Régi jó Patronánk,

Nagy inségben levén,

Igy szólít meg Hazánk:

Magyarországról, édes hazánkról

Ne feledkezzél meg szegény magyarokról.

Isten véghetetlen irgalmából jutottunk el tehát az ezredik évhez. Légy üdvözölve, légy áldva e magasztos ünnepen, igénytelen büfiadtól, drága hazám! Áldott legyen földednek minden hantja, mely annyi szent hamvat takar, áldott legyen földednek minden göröngye, melyet hőseink vére öntöz és munkás néplink verejéke nedvesít. Áldott legyen földednek minden családi tűzhelye, melyet vallásunk megszentelt. Légy üdvöz, légy áldott Felséges királyom! Nemzetem atyja! Isten irgalmából te vezetted be a nemzetet a második ezerévébe, nem a fegyverek zörvényével, hanem bölcseséged tényével, szereteted melegével.

Esdve kérem a Királyok Királyát, nyújtsa ki védő karját Felséges személyedre; öntse, árasztza reád kegyelmeinek bölcseségét, hogy ennek világosságánál részletesen és tisztán felismerve nemzeted ügyeit, átlátva bajait, bátran és szerencsésen teljesíthessd és oldhassad meg mély kötelességerzettel, alkotmányos búsággal és laukadatlan fáradsággal kezelt királyi feladatodat.

Adjon neked az Úr csendes országot, bü tanácsadókat, jó népet, erős hadsereget, tartós békességet, hosszú életet, hogy népedet szentségben és igazságban még soká boldogan vezethessed.

Légy üdvöz, légy áldott Felséges Királyném! Fogadd el e templomban, hol megkoronáztattál, legmélyebb hódoltnokat, legőszintébb szeretetünket irányunkban mindig tanusított jószágodért, szeretetedért.

Áldólag emlékszünk, hogy midőn nemzetünk anyjává lettél, édes anyai nyelvünkön szólottál hozzánk: áldólag emlékszünk, hogy azt az aranyonlat is anyai gyengéd kezded szötte, mely hön szeretett királyunkat a nemzettel elválaszthatatlanul összekötötte.

Légy ezután is gyámolítója a szegényeknek, vigasztalója a szenvedőknek, közbenjárója a trón előtt kegyelemért esedezőknek. Földi királynék! Földi Anyánk! Legyen életed után vezérlőd, őtalmazód az ézi királyné, az ézi szűz Anya.

Legyen áldás a királyi gyermekeken! Legyen áldás az egész uralkodó családon. Fel a szivekkel! Fel Nemzetem! Megtartani, felvirágoztatni, boldogítani az ősök által elfoglalt és nekünk örökségbe hagyott hazát, ez a nagy és nem feladat vár, Nemzetem, reád.

Igaz! A láthatár kissé borús, de máskor sem volt mindig tiszta felett az ég.

Sokszor állottál már sírod szélén s mégis, midőn azt hitték rólad, hogy kiirtottak — te gyarapodtál; midőn azt vélték, hogy megaláztak — te diadalmaskodtál; midőn azt gondolták, hogy meggyengítették — te erősödtél; most is ezer év után, nem megfogya, nem megtörve, hosszú nemzeti életednek nem alkonyán, hanem delén, erőteljesen lépsz át a második évezredbe.

Legjobb királyod uralkodása alatt sorsod saját kezébe van letéve.

Vigyázz!

A létltn nemzetek legtöbbjének nem külellenség, hanem önña vágta sebé.

De bármennyire összetartasz, Isten nélkül nem boldogulatsz Nemzetem! Azért azt a törvényt, melyben ezer éves létedet megörökítet, melyben az isteni gondviselést, a valóságos áhitatot, a király iránt való hűséget, a hazaszeretetet megemlíted, ne csak a forumnak hideg és érzéketlen márványtáblájára, hanem lelkedbe is mélyen vésd be.

Én Nemzetem!

Isten megparancsolta egykoron szolgájának, hogy a népet, midőn az ígért földjére lép, áldja meg.

Én is, Uramnak méltatlan szolgája, ez ünnepléses órában áldásra emelem kezemet és imádkozom: Hallgassa meg,

Nemzetem, a te könyörgésedet az Úr és szorongattatásod idején irgalmas arcát ne fordítsa el tőled.

Legyen a jövőben, mint volt Atyáiddal a multban.

Adjon bőséget az ég harmatából, a föld kövérségéből, hogy inség, nyomor, ne látogasson meg téged.

Tegyen nagy és erős nemzeté és magasztalja fel nevedet minden időben.

Ha ellenség törne reád, barcoljon melletted és segítse kivívni győzelmedet. Adj meg Neked az Úr félelmének lelkét, hogy megtarthassad vagy megszerezhesd őseiderényeit nebody valaha megingassad azon erős alapokat, melyekre atyáid hite építette ez országot. Adj meg neked az Úr bölcseségének lelkét, hogy felismerjed az igazi haladás ösvényét, nebody erkölcsödben megromolva, erődben megfogyatkozva, elveszítsd e földet, melyet a te Urad Istened hazául adott te neked.

Uram, hallgasd meg imádságomat! Szeplőtlen Szűz Anyánk, régi nagy Patronánk, esedezzzél érettünk, hogy az Atya, Fiú és Szentlélek áldása legyen velünk mindenkor.

Amen!

*

Az egész ország ünneplő — nem lehet mondani hangulatban, hanem — szezonban van.

A katolikusoknak sajognak a még tegnap kapott sebeik, a vallástalanságot tanáregyesületek propagálják, a vallást az iskolából ki akarják zárni: a nem katolikusok anyagi veszteségeik miatt aggódnak, a nép nyög a terhek alatt, a nemzetiségek tüntetnek a millenium ellen, a magyar nemzetet zászlót a szomszédban meggyalázzák, a kormány tehetetlenkedik, pártja röhög, a jobb hazafiak lelke feljajdul. Ime az új ezredév rózsás hajnala.

Krónikás.

Jegyzőkönyv

felvéve Gyulafehérvárt az erd. r. k. irodalmi társulat választmányi gyűléséről, 1896. máj. 6-án.

Jelen vannak: *Tódor József* dr. elnök, *Tamási Aron* alelnök, *Bálinth György* titkár, *Vass Albert* pénztáros. Sztg. *Nagy Géza* ellenőr, továbbá *Steiniger Eduard*, *Butyka Sándor*, *Pál Antal*, *Zlamal Agost*, *Fejér Gerő*, *Eröss József* választmányi tagok.

Elnök a gyűlést megnyitván, a mult választmányi gyűlés jegyzőkönyvét, mely annak idején a társulat hivatalos lapjában, a Közművelődésben megjelent, hitelesítettnek jelenti ki.

Első tárgy a számvizsgáló bizottságnak a pénztár állapotáról szóló jelentése. Miután számvizsgálók a pénztáros és ellenőrző könyvét megvizsgálták és összehasonlították, jelentik, hogy a pénztár teljesen rendben van s a naplók rendezes vezetvők. Feltiltnik azonban, hogy a pénztáros néha egy-két nappal korábban keltezett nyugtára fizet, mint a hogy az ellenőrző kiutalása keltezve van. Erre nézve felvilágosítást kérnek a pénztári hivataltól. *Vass A.* pénztáros megnyugtató felvilágosítással szolgál, oly értelemben nyilatkozván, hogy ő csupán az ellenőr és elnöktől aláírt nyugtákra fizet ugyan, de megtörténik, hogy a nyugta kelte és az ellenőr kiutalása közt néhány napi különbség van, mi a kezelési nehézségekből származik, de egyáltalán nem szabálytalanság. Sőt módot ajánl arra is, hogy jövőben az ily jelenség megszűnjék. A választmány az adott felvilágosítást tudásul veszi s abban megnyugszik. A pénztár állása különben következő:

Az erd. róm. kath. irodalmi társulat pénztárának állása 1896. év január 1-től május 6-ig.

I. Bevételek:

1) Athozatal a mult évről 125 frt 60 kr.

2) Darvas János ny. bácsi esp. pleb. urtól ajándék címen	30 frt. — —
3) Tassági díj	217 frt. — —
4) Pályázati hirdetés fejében	18 frt 40 kr.
5) A helybeli tak.-pénztárban 382. sz. könyveske szerint elhelyezett forg. tőkéből	150 frt — —
6) Purger oltárépítő hirdetése fejében	8 frt 60 kr.
	<hr/> 549 frt 60 kr.

II. Kiadás.

1) Nyomdásznak a „Közművelődés” nyomtatásáért 1896 év 1—18 sz.	342 frt — —
2) Nyomdásznak címszalag és utolsó posta címszalag	17 frt — —
3) Újságbélyegekre I. részlet	40 frt — —
4) Expeditióra	40 frt — —
5) A szerkesztői helyiség fűtése és pénztári levelezésekre	7 frt 27 kr.
6) Bélyegátalány jan. és februárra	1 frt 20 kr.
7) Az alaptökhöz esatoltatott	18 frt 50 kr.
3) A forgalmi tőkéhez esatoltatott	70 frt — —
	<hr/> 536 frt 05 kr.

Bevétel 549.60

Kiadás 536.05

13.55

A helybeli takarékp. levő alaptökhöz esatolt 18 frt. 58 krral az alaptöke: 1400 frt., a forgalmi tőke: 120 frt. Gyfeh. 1896. máj. 6.

Pénztári hivatal.

Második tárgy Papp György könyvnyomató kéreése, a Közművelődés egyes számainak kiállításáért járó 19 forintnak 20 forintra való fölemelése tárgyában. Folyamodó már a mult évben is adott be kérését eziránt, melyre a választmány azt határozta, hogy az alaptöke helyreállása esetén a kérését érdemlegesen fogja tárgyalni. Most, hogy az alaptöke csakugyan helyreállított, sőt kiegészült, újból kéri folyamodó a választmányt, hogy a lap egyes számai után az egy forintnyi többletet megszavazni sziveskedjék. E folyamodvány hosszabb eszmecsere adott okot, melyből az a két nézet domborodott ki, hogy a jövő július 1-től számítólóg adja meg a választmány a kérés tárgyát és másrészlől, hogy valamiddig pénztárunk kedvező állapota meg nem szilárdul s az év végén összeállítandó általános számadás a kérésnek minden aggodalom nélkül való teljesítését nem ajánlja, mindaddig ne tárgyalja a választmány e kérését érdemlegesen.

Elnök szavazásra bocsátván a kérdést a többség megszavazza a kérelmezett egy forintnyi többletet. Ez ellen azonban Tamási A. alelnök, hogy az így származható pénzhiány miatt a felelősséget magáról elhárítsa, a vele egy nézetben levők nevében különvéleményt jelent be.

Harmadik tárgy az erdélyi egyházmegye történeti monographijára kitzított s ez év május 1-én lejárt pályázat ügye. Elnök jelenti, hogy a megjelölt határ időre egyetlen egy pályamunka sem érkezett be. Benyújtották azonban a brassói plebánia történetének első kötetét egy a közgyűléshez intézett irat kíséretében: ebben a szerző kéri a társulatot, hogy habár munkája a pályázat tárgyának meg nem felel, szabályszerű pályamunka hiányában, dolgozatát bocsássa pályázatra, mint olyat, mely az óhajtott célhoz egy lépéssel közelebb vezet. Együttal igéri, hogy a második kötetet is elkészíti még a millenaris évben. Minthogy e kérdés eldöntése a választmány feladata s nem a közgyűlésé, Tódor J. elnök kitzíti tanácskozára. Hosszas megbeszélés után, melyben az elnökön kívül főleg Tamási A., Steinicer E., Pál A. és Fejér G. vesznek részt, szótöbbséggel azt határozza a választmány, hogy a munkát, minthogy a feladott tételnek

és pályázati feltételeknek meg nem felel, — pályázatra nem bocsáthatja. Más részlől azonban a benyújtott dolgozat remélhető haszna és jelességeit sem akarja figyelmen kívül hagyni a választmány s azért egy három tagu bizottság kiküldést határozza el, melynek feladata, hogy egy hónapon belül a munka értékéről jelentést tegyen és megokolt javaslattal álljon elő arra nézve, hogyan értékesítse a társulat a dolgozatot; elfogadja e saját költségén való kiadásra, feltéve ha szerző beleegyezik, vagy csak nevét adja oda? E bizottság tagjai Balás Endre dr., Zlamál A. és Eröss J. kik a jövő hó 17-én tartandó választmányi gyűlésen teszik meg jelentésüket, s ahöz képest az akkori gyűlés véglegesen batároz ez ügyben.

Utolsó tárgy a közgyűlés előkészítése. Elnök előadja, hogy tekintettel a millenaris esztendőre, az idei közgyűlést a szokottnál ünnepesebben és tartalmasabb tárgysorozattal kell megülnünk, kívánatos, hogy az elnöki megnyitón és titkári jelentésen kívül, melyek a millenaris ünnepre szintén fognak utalni, egy alkalmi felolvasásról is gondoskodjék a választmány, esetleg jó volna egy alkalmi költemény elszavalása is. A gyűlés elnök előterjesztését egyértelműleg elfogadja és a fennebbi bizottságot ez ünnepélyes közgyűlés előkészítésére is megkéri. E bizottság tehát felolvasásról, alkalmas teremről s annak feldiszlítéséről, a külső tagoknak az ünnepségbe való bevonásáról stb. fog gondoskodni s eljárásáról a jövő vm. gyűlésen oly jelentést tesz, hogy annak alapján a tárgysorozatot össze lehessen állítani.

Egyéb tárgy nem lévén, elnök a jegyzőkönyv hitelesítésére Tamási, Steinicer és Butyka urakat kéri fel s a gyűlést bezárja.

K. m. f.

Bálinth György,
titkár.

KÜLÖNFÉLÉK.

— **Személyzeti.** Püspök úr ö nagyméltósága Steinicer Ede t. kanonok, papnövelő intézeti lelkiigazgatót, Kőrödy Péter dr., id. Balás Endre dr. és Vass Albert theologiai tanárokat a zsinatvizsgáló bizottság tagjaivá, Wartha Xav. Ferencet pedig püspöki irodai igazgatóvá méltóztatott kinevezni. Gratulálunk.

— **Zsinatvizsga.** A május 5—6-ra kitzított zsinat vizsgálatra jelentkeztek: Ferenczy Lajos kajántói, Miklós István hodosi lelkészek, Kiss István mvásárhelyi, Holló András csikszentsimoni s. lelkészek, s valamennyien sikeresen állották ki a vizsgálatot.

— **A gyulafehérvári róm. kath. főgymnasium f. hó 9 én d. e. a kilenc órai báláadó istenitisztelet után 10^{1/2} óraker a Hungaria disztermében Magyarország ezer éves tennállásának emlékére ünnepet rendez, a következő műsorral: 1. Himnusz, Kölcseytől, énekl a főgymn. vegyeskara. 2. Megnyitó beszéd, tartja Avéd Jákó főgymn. igazgató. 3. Gyulafehérvári milleniumi induló, Resch L. György székesegyházi karnagytól, előadja a főgymn. zenekara 4. Magyarok imája, irta és szavalja Fejér Gerő főgymn. tanár. 5. Historiás énekek, (Káldy Gy. gyűjteményéből), énekl a főgymn. vegyeskara. 6. Alkalmi beszéd, tartja Eröss József főgymn. tanár. 7. Ave Mária a XVI. századból, Arcadelt Jakabtól, énekl a főgymn. vegyeskara. 8. Alkalmi költemény, szavalja Joks nan Odön VIII. o. t. 9. Népdalegyveleg, előadja a főgymn. vegyeskara. 10. Rákóczi induló, karra alkalmazta Szent-Gály Gyula, énekl a főgymn. vegyeskara.**

Kiadja: Az erdélyi róm. kath. irodalmi társulat. Felelős szerkesztő: Pál Antal.

Szerkesztőtársak: Bálinth György, Péter János dr., Vass Albert, Zlamál Ágoston.

Nyomatott Papp Györgynél a püsp. lyc. könyvnyomdában Gyulafehérvárt.